

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
tel.(071)344 65 87, (071)34 05 920, fax (071)34 05 922
e-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 61-6/08/JM

Wrocław, 30.06.2008 r.

DECYZJA RWR 26/2008

I. Na podstawie art. 26 ust.1 związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1) ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. *w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. z 2007 r., nr 134 poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Andrzejowi Żywirskiemu, prowadzącemu Prywatne Policealne Studium Zawodowe Ratownictwa Medycznego we Wrocławiu,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów stosowanie przez ww. przedsiębiorcę postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ *Kodeksu postępowania cywilnego*, poprzez zamieszczenie we wzorcu umownym pn. „Umowa” następujących zapisów:

a) § 3 ust 4 „*Od opłat nie wniesionych w terminie są pobierane odsetki umowne w wysokości 1,00 zł za każdy dzień zwłoki.*”,

b) § 4 ust. 2 „*W przypadku rezygnacji z nauki słuchacza z nauki w STUDIUM z własnej winy wpisowe nie podlega zwrotowi*”,

c) § 6 „*W przypadku nie zaliczenia semestru przez słuchacza lub skreślenia z listy decyzją Rady Pedagogicznej dotychczas wniesione opłaty nie podlegają zwrotowi.*”,

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

II. Na podstawie art. 106 ust.1 pkt 4) ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. *w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*,

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

nakłada się na Andrzeja Żywirskiego prowadzącego Prywatne Policealne Studium Zawodowe Ratownictwa Medycznego we Wrocławiu, **karę pieniężną** w wysokości 3.761 zł (słownie: trzy tysiące siedemset sześćdziesiąt jeden złotych), płatną do budżetu państwa.

UZASADNIENIE

1. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, (dalej: Prezes Urzędu), po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego (sygn. RWR 403-9/07/KS) wstępnie ustalił, iż Andrzej Żywirski prowadzący Prywatne Policealne Studium Zawodowe Ratownictwa Medycznego we Wrocławiu, (dalej: Studium Medyczne), stosuje w § 3 ust. 4, § 4 ust. 2 i § 6 wzorca umownego pn. „Umowa” klauzule wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – *Kodeks postępowania cywilnego*.

2. Wobec powyższego, Postanowieniem nr 29 /2008 z dnia 29.01.2008 r., Prezes Urzędu wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Andrzeja Żywirskiego prowadzącego Prywatne Policealne Studium Zawodowe Ratownictwa Medycznego we Wrocławiu, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na zamieszczeniu we wzorcu umownym pn. „Umowa” następujących zapisów:

a) § 3 ust 4 „*Od opłat nie wniesionych w terminie są pobierane odsetki umowne w wysokości 1,00 zł za każdy dzień zwłoki.*”,

b) § 4 ust. 2 „*W przypadku rezygnacji z nauki słuchacza z nauki w STUDIUM z własnej winy wpisowe nie podlega zwrotowi*”,

c) § 6 „*W przypadku nie zaliczenia semestru przez słuchacza lub skreślenia z listy decyzją Rady Pedagogicznej dotychczas wniesione opłaty nie podlegają zwrotowi.*”,

które mogą być tożsame z postanowieniami umownymi wpisanymi na podstawie art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycjami: 1247, 1016, 838, 932, 1283 i 972, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1) ww. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów [dalej: ustawa o ochronie (...)].

Jednocześnie, ww. Postanowieniem nr 29 /2008 z dnia 29.01.2008 r. Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów informacje uzyskane w postępowaniu wyjaśniającym, sygn. akt RWR 403-9/07/KS.

(dowód: karta 1-43)

4. Ustosunkowując się do postawionego zarzutu, pełnomocnik Studium Medycznego w piśmie z dnia 18.02.2008 r. podał, iż Szkoła przygotowuje do wykonywania zawodu ratownika medycznego. W związku z tym musi mieć wyposażone pracownie w specjalistyczny, bardzo drogi sprzęt. Koszty jej utrzymania są bardzo wysokie. Zaś samo Studium Medyczne utrzymuje się wyłącznie z wnoszonych przez uczniów opłat czesnego oraz dotacji udzielanych przez Urząd Miejski we Wrocławiu. Dotacje są niskie i wynoszą ok. 200 zł na jednego ucznia. Zaś sami słuchacze Studium Medycznego wpłacają czesne z dużym opóźnieniem, co powoduje brak płynności finansowej szkoły. W związku z tym wprowadzone zostały umowne odsetki za zwłokę (§ 3 ust. 4 umowy). Natomiast postanowienia § 4 ust. 2 i § 6 zostały wpisane do ww. umowy ze względu na to, iż po dodatkowej rekrutacji na wyższe uczelnie część osób zaprzestaje uczęszczania do Studium Medycznego, nie składając nawet oficjalnej rezygnacji. Bardzo często słuchacze uczęszczają do Studium przez cały semestr, a później rezygnują, opłacając jedynie jeden lub dwa miesiące nauki. Osoby zapisujące się do Studium Medycznego zapoznają się ze statutem oraz umową, której nie muszą od razu podpisywać. Ponadto, kandydat może negocjować warunki umowy z osoba prowadzącą szkołę. Często, ze względu na trudną sytuację finansową słuchacza, odstępuje się od pobrania odsetek za nieterminową wpłatę.

Natomiast w piśmie z dnia 11.04.2008 r. (data wpływu) podano, iż § 6 wzorca umownego dotyczy sytuacji, kiedy słuchacz studium zostaje skreślony z listy słuchaczy na podstawie

uchwały Rady Pedagogicznej. Słuchacze wnoszą opłaty za naukę w okresach miesięcznych i zapis ten odnosi się tylko do opłat wniesionych za okres, kiedy słuchacz uczęszczał do Studium Medycznego. Natomiast § 4 ust. 2 umowy odnosi się do sytuacji, gdy słuchacz zrezygnował z nauki nie powiadamiając o tym fakcie szkoły, a na kierowane przez Studium Medyczne zawiadomienie nie odpowiadał. Jeżeli zaś chodzi o treść postanowienia § 3 ust. 4 umowy, to wysokość ustalonych w nim odsetek umownych, przy wpłacie 330 zł miesięcznie, była niższa od obowiązujących odsetek ustawowych, które w latach 2006-2007 wynosiły ok. 11,5% w stosunku rocznym.

(dowód: karta nr 44-45, 52)

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

1. Andrzej Żywirski prowadzi Prywatne Medyczne Studium Zawodowe Ratownictwa Medycznego przy ul. Słubickiej 29/33 we Wrocławiu, na podstawie zaświadczenia nr 86/2001 z dnia 28.09.2001 r. o wpisie do ewidencji szkół i placówek niepublicznych, wydanego przez Dyrektora Wydziału Urzędu Miejskiego Wrocławia. W związku z prowadzoną działalnością w wyżej wymienionym zakresie stosuje on w obrocie z konsumentami wzorzec umowy pn. „Umowa”, zawierający następujące zapisy:

a) § 3 ust 4 „Od opłat nie wniesionych w terminie są pobierane odsetki umowne w wysokości 1,00 zł za każdy dzień zwłoki.”,

b) § 4 ust. 2 „W przypadku rezygnacji z nauki słuchacza z nauki w STUDIUM z własnej winy wpisowe nie podlega zwrotowi”,

c) § 6 „W przypadku nie zaliczenia semestru przez słuchacza lub skreślenia z listy decyzją Rady Pedagogicznej dotychczas wniesione opłaty nie podlegają zwrotowi.”,

Należy ponadto wskazać, iż ww. ustawa o ochronie (...) obejmuje pojęciem „przedsiębiorcy” także podmioty, których działalność nie kojarzy się z typową działalnością gospodarczą. Takimi podmiotami są niewątpliwie prywatne szkoły policealne. Organizowanie i prowadzenie policealnej szkoły niepublicznej z odpowiednim programem nauczania stanowi świadczenie usług o charakterze użyteczności publicznej, podmiot organizujący i prowadzący takie nauczanie może być uznany za przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 pkt 1 ppkt a) ustawy o ochronie (...). Tym samym podmiot ten (w niniejszej sprawie Andrzej Żywirski prowadzący Prywatne Medyczne Studium Zawodowe Ratownictwa Medycznego) posiada legitymację bierną w postępowaniu o uznaniu za niedozwolone postanowień w stosowanym przez niego wzorcu umów edukacyjnych. Zaś osoby (słuchacze), które korzystają z usług tej szkoły odpłatnie, stosownie do zawieranych w tym zakresie umów, są konsumentami w rozumieniu art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie (...). Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu znajduje swoje potwierdzenie w orzecznictwie sądowym. I tak w wyroku z dnia 9 marca 2006 r. Sąd Najwyższy (sygn. akt I CSK 135/05) uznał prowadzącego szkołę policealną za przedsiębiorcę. Również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 3 lipca 2003 r. (sygn. akt III CZP 38/03, wyrok z dnia z dnia 7 kwietnia 2004 r., sygn. akt III SK 22/2004) stwierdził, iż niepaństwowe szkoły wyższe posiadają na gruncie prawa cywilnego status przedsiębiorcy.

(dowód: karta 6-9, 12)

2. W Rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zamieszczono klauzule o treści:

- 1247 - " Nałożenie kary za zwłokę w dokonywaniu opłat następuje w sytuacji przekraczania określonych w par. 4 p. 2 terminach; wysokość naliczonych odsetek odpowiada wysokości 1,00 PLN za każdy dzień zwłoki" (wyrok SOKiK z dnia 4 sierpnia 2004 r, sygn. akt XVII AmC 46/03);

-1016 – „W przypadku nie wywiązania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty” (wyrok SOKiK z dnia 21 listopada 2006 r, sygn. akt XVII AmC 135/05);

-838 -„50 zł – wpisowe płatne w sekretariacie przy zapisie do grupy językowej, jest to kwota bezzwrotna” (wyrok SOKiK z dnia 22 czerwca 2006 r, sygn. akt XVII AmC 50/05);

- 932- „W przypadku unieważnienia członkostwa w Klubie, wpisowe oraz opłata abonamentowa nie podlega zwrotowi” (wyrok SOKiK z dnia 17 listopada 2005 r, sygn. akt XVII AmC 53/05);

- 1283 "W sytuacji rezygnacji ze studiów w WSDG lub nie podjęcia nauki albo skreślenia z listy studentów zwrot opłat nie przysługuje." (wyrok SOKiK z dnia 05 września 2006 r. sygn. akt XVII Amc 120/05),

- 972 „W przypadku dobrowolnej rezygnacji z kursu lub dyscyplinarnego skreślenia (...) z listy słuchaczy na zasadach wymienionych w punkcie 6 Ogólnych Warunków Uczestnictwa zwrot opłat wniesionych za kurs nie przysługuje” (wyrok SOKiK z dnia 06 marca 2006 r. sygn. akt XVII AmC 21/05),

(strona internetowa:

www.uokik.gov.pl/pl/ochrona_konsumentow/niedozwolone_klauzule/rejestr_klauzul_niedozwolonych/).

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes Urzędu zważył:

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie (...) jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami Studium Medycznego. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy - naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie (...).

Art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie (...) stanowi, iż „Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.”, natomiast art. 24 ust. 2 określa, iż „Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. (...).”

Do stwierdzenia praktyki, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1) ustawy o ochronie (...) konieczne jest wykazanie, iż przedsiębiorca stosuje we wzorcu umownym postanowienia, które zostały wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Podkreślić należy, iż zbiorowe interesy konsumentów podlegają ochronie przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych oraz zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami.

Wskazać przy tym należy, iż wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. **Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy postanowienia wzorca były, czy też nie były zastosowane przy konkretnej umowie.** Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy **elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego.** Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.ok.ik. [obecnie art. 24] obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przedstawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a u.ok.ik. znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)”.

Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i klauzuli z nią porównywanej i stąd niedozwolone będą także takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Przedmiotem niniejszego postępowania jest wykazanie, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu zapisy wzorca umownego pn. „Umowa”, stosowanego przez Studium Medyczne, są tożsame z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnymi wyrokami Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, tj. czy:

a) § 3 ust 4 „Od opłat nie wniesionych w terminie są pobierane odsetki umowne w wysokości 1,00 zł za każdy dzień zwłoki.” mieści się w hipotezie klauzuli wpisanej do Rejestru pod poz.1247 i 1016,

b) § 4 ust. 2 *"W przypadku rezygnacji z nauki słuchacza z nauki w STUDIUM z własnej winy wpisowe nie podlega zwrotowi"* mieści się w hipotezie klauzuli wpisanej do Rejestru pod poz. 838 i 932,

c) § 6 *"W przypadku nie zaliczenia semestru przez słuchacza lub skreślenia z listy decyzją Rady Pedagogicznej dotychczas wniesione opłaty nie podlegają zwrotowi."* mieści się w hipotezie klauzuli wpisanej do Rejestru pod poz. 1283 i 972.

W wyroku z dnia 4 sierpnia 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 46/03) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej : SOKiK), uznał za niedozwolone postanowienie umowne, które następnie zostało wpisane pod poz. 1247 do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone o treści: *"Nałożenie kary za zwłokę w dokonywaniu opłat następuje w sytuacji przekraczania określonych w par. 4 p. 2 terminach; wysokość naliczonych odsetek odpowiada wysokości 1,00 PLN za każdy dzień zwłoki"*. W jego uzasadnieniu Sąd podał, iż *"... klauzula wprowadzająca nadmiernie wygórowane odsetki umowne może być uznana za niedozwoloną jeżeli jest ona sprzeczna z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta. Zdaniem Sądu, w obecnych warunkach ekonomicznych, odsetki przekraczające w skali roku kilkakrotnie wartość świadczenia naruszają powyższe kryteria"*. Z kolei w wyroku z dnia 21 listopada 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 135/05) SOKiK uznał za niedozwolone postanowienie zapis umieszczony pod poz. 1016 w rejestrze o treści: *"W przypadku nie wywiązania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty"*.

Treść § 3 ust. 4 wzorca pn. „Umowa”, podobnie jak wymienione powyżej zapisy umowne wpisane do rejestru, przewiduje karę umowną cyt. „odsetki umowne w wysokości 1.00 zł za każdy dzień zwłoki”. Zastrzeżenie kary umownej na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, względnie określonej sumy pieniężnej na wypadek odstąpienia od umowy (odstępne) jest dopuszczalne na mocy art. 483 k.c. oraz 396 k.c. Przepisy kodeksowe nie precyzują jednak sposobu naliczania powyższych sum, ani ich wysokości, poza art. 385³ pkt 17 k.c. Na jego podstawie za niedozwolone postanowienie umowne uznaje się postanowienie, które nakłada na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego. Nie podlega kwestionowaniu przez Prezesa UOKiK zasadność pobierania kary umownej – powszechnie stosowanej w obrocie handlowym, a jedynie jej wysokość.

Jak wynika z załączonej do akt sprawy umowy wysokość czesnego za jeden semestr wynosi 1.650 zł, zaś przy wpłatach ratalnych – 330 zł miesięcznie. Nie wniesienie przez słuchacza opłaty w terminie skutkuje naliczeniem i pobraniem odsetek umownych w wysokości 1 zł za każdy dzień zwłoki (§ 3 ust. 4 umowy). W przypadku 30 dniowej zwłoki we wpłacie słuchacz zobowiązany jest uiścić karę w wysokości 30 zł, co stanowi 1,8% pełnej opłaty semestralnej (1.650 zł) oraz 9,1% wysokości raty (330 zł). Proporcjonalnie w skali roku kara ta wynosi 21,6 % i 109,2%.

Rozpatrując tę kwestię należy mieć na uwadze także treść art. 359 § 2¹ i § 2² k.c. Zgodnie z tymi przepisami maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP, i jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych należą się odsetki maksymalne (obecnie $4 \times 7,25 = 29\%$). Pomimo obowiązywania ww. przepisów k.c. od dnia 20.02.2006 r. Studium Medyczne podpisując ze słuchaczami umowy na rok szkolny 2006/2007 zawarło we wzorcu umownym kwestionowane postanowienie, które pozwala mu na pobieranie od słuchaczy kar w wysokości znacznie wyższej (109,2%) niż to przewidział ustawodawca (obecnie 29%). Powyższe przeczy twierdzeniu Studium Medycznego, iż wysokość ustalonych odsetek

umownych przy wpłacie 330 zł miesięcznie była niższa od obowiązujących odsetek ustawowych, które w latach 2006-2007 wynosiły ok. 11,5% w stosunku rocznym.

Zdaniem Prezesa Urzędu ustalenie takich wysokości kar umownych jest rażąco wygórowane i narusza dobre obyczaje oraz uzasadnione ekonomiczne interesy konsumentów. Bez znaczenia przy tym pozostają różnice w zapisach wynikające z użytych sformułowań i wyrazów, które nie wpływają na wykładnię klauzuli zawartej w treści § 3 ust. 4 przedmiotowej umowy prowadząc do stwierdzenia jej tożsamości z klauzulami wpisanymi do rejestru pod poz. 1247 i 1016.

W wyroku z dnia 22 czerwca 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 50/05) SOKiK, uznał za niedozwolone postanowienie umowne, które następnie zostało wpisane pod poz. 838 do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone o treści: „50 zł – wpisowe płatne w sekretariacie przy zapisie do grupy językowej, jest to kwota bezzwrotna”, uznając taki zapis za niedozwolony w świetle art. 385¹ kc oraz 385³ pkt 16 kc bowiem nakłada wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy, wzorzec nie przewiduje analogicznych uprawnień konsumenta co powoduje, iż uprawnienia stron umowy nie są równe”. W wyroku z dnia 17 listopada 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 53/05) SOKiK uznał za niedozwolone postanowienie umieszczone pod poz. 932 w rejestrze o treści: „*W przypadku unieważnienia członkostwa w Klubie, wpisowe oraz opłata abonamentowa nie podlega zwrotowi*”. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, iż ww. postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę określoną w art. 385³ pkt 3 kc, przewidującą utratę prawa żądania zwrotu konsumentowi uiszczonych zapłaty za świadczenie nie wpłacone w całości lub części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania, co rodzi negatywne skutki finansowe dla konsumenta.

Treść § 4 ust. 2 wzorca pn. „Umowa”, podobnie jak wymienione powyżej zapisy umowne wpisane do rejestru, przewidują brak zwrotu wpisowego w przypadku rezygnacji konsumenta z nauki w Studium Medycznym. Zgodnie z orzecznictwem sądowym, wspomnianym powyżej, a także zdaniem Prezesa Urzędu, przyjęcie zasady, iż wpisowe jest bezzwrotne, rażąco narusza dobre obyczaje oraz uzasadnione interesy konsumentów. Szczególnie, iż „Umowa” nie zawiera żadnych postanowień przyznających konsumentom (słuchaczom Studium Medycznego) analogiczne prawo. Jednocześnie, z treści kwestionowanej klauzuli nie wynika, wbrew twierdzeniu Studium Medycznego (karta 52), iż dotyczy ona jedynie sytuacji, gdy słuchacz sam zrezygnował ze szkoły i nie powiadomił jej o tym, a na kierowane zawiadomienia nie odpowiada.

Bez znaczenia przy tym pozostają różnice w zapisach wynikające z użytych sformułowań i wyrazów, które nie wpływają na wykładnię klauzuli zawartej w treści § 4 ust. 2 przedmiotowej umowy prowadząc do stwierdzenia jej tożsamości z klauzulami wpisanymi do rejestru pod poz. 838 i 932.

W wyroku z dnia 5 września 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 120/05) SOKiK uznał za niedozwolone postanowienie umowne, które następnie zostało wpisane pod poz. 1283 do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone o treści: „*W sytuacji rezygnacji ze studiów w WSDG lub nie podjęcia nauki albo skreślenia z listy studentów zwrot opłat nie przysługuje.*” W jego uzasadnieniu Sąd podał, iż to postanowienie spełnia przesłanki niedozwolonej klauzuli umownej określonej w art. 385³ pkt. 12 k.c., bowiem wyłącza obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonych zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub części. Nadto spełnia przesłanki niedozwolonej klauzuli umownej określonej w art. 385 pkt. 13 k.c. przewidując utratę prawa do żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenie kontrahenta. W oparciu o tak skonstruowane

postanowienia wzorca umownego szkoła nie jest zobowiązana do zwrotu nawet części wpłaconych przez studenta opłat na wypadek skreślenia z listy studentów. Student zaś pozbawiony jest prawa do żądania zwrotu wcześniej spełnionego świadczenia. W ocenie Sądu zasadnym jest fakt obciążenia studenta kosztami z tytułu czesnego za okres, w którym faktycznie pobierał naukę, a szkoła świadczyła na jego rzecz usługi edukacyjne. Natomiast po odstąpieniu przez studenta od umowy obciążanie go kosztami dalszej nauki jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza jego interesy, prowadzi do niesymetrycznego rozkładu praw i obowiązków poprzez przyznanie dogodniejszej pozycji kontrahentowi. Podobne stanowisko zajął SOKiK w wyroku z dnia 6 marca 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 21/05), w którym za klauzulę abuzywną uznał postanowienie o treści: „*W przypadku dobrowolnej rezygnacji z kursu lub dyscyplinarnego skreślenia (...) z listy słuchaczy na zasadach wymienionych w punkcie 6 Ogólnych Warunków Uczestnictwa zwrot opłat wniesionych za kurs nie przysługuje.*” (poz. 972 Rejestru). Niewątpliwie, w kwestionowanym przez Prezesa Urzędu § 6 wzorca umownego pn. „Umowa”, słuchaczowi Studium Medycznego skreślonego z listy decyzją Rady Pedagogicznej, odmawia się prawa zwrotu opłat przez niego już wniesionych. Podkreślić przy tym należy, iż słuchacze Studium Medycznego uiszczają opłaty jednorazowo za semestr (1650 zł) lub w ratach miesięcznych, po 330 zł. Zatem również w przypadku zapłaty czesnego w pełnej wysokości za semestr, po skreśleniu z listy słuchacz nie otrzymuje zwrotu nawet części tej kwoty. W związku z powyższym analiza porównawcza tego postanowienia umownego z klauzulami wpisanymi do rejestru pod poz. 1283 i 972 wskazuje na jednoznaczność treści porównywanych klauzul, której nie naruszają odmienności w zakresie użytych sformułowań i wyrazów, co pozwala na stwierdzenie ich tożsamości.

Studium Medyczne podało, iż ww. zapisy „Umowy” zostały wprowadzone ze względu na fakt, iż utrzymanie tego typu szkoły jest kosztowne, zaś dotacje udzielane przez Urząd Miejski we Wrocławiu są niskie. Podstawowym źródłem utrzymania szkoły jest czesne od słuchaczy, którzy często wpłacają je nieregularnie. Niejednokrotnie rezygnują oni ze szkoły, nie uiszczając czesnego w ogóle.

Ustosunkowując się do powyższego Prezes Urzędu podkreśla, iż Andrzej Żywirski prowadzi działalność gospodarczą nastawioną na zysk. Ponosi przy tym również ryzyko gospodarcze z tą działalnością związane. Stosując kwestionowane postanowienia dąży on do całkowitego przerzucenie na konsumentów (słuchaczu Studium Medycznego) ryzyka prowadzonej działalności gospodarczej, czego nie można zaakceptować. Podkreślić należy, iż podobne stanowisko zajął również SOKiK w powołanych powyżej wyrokach z dnia 4 sierpnia 2004 r, sygn. akt XVII AmC 46/03 i z dnia 6 marca 2006 r. sygn. akt XVII AmC 21/05.

W myśl art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1) ustawy o ochronie (...) stosowanie postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Mówiąc o „zbiorowym interesie konsumentów” należy zaznaczyć, iż ustawa o ochronie (...) nie podaje jego definicji, wskazując jednak w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy.

W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów, będących już oraz przyszłych słuchaczy Studium Medycznego.

Tak więc, w rozpatrywanym stanie faktycznym zachowanie uczestnika nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych kontrahentów przedsiębiorcy.

Mając powyższe na względzie, Prezes UOKiK stwierdził, że zostały spełnione łącznie wszystkie przesłanki dla zakwalifikowania opisanych działań jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust.1 i 2 pkt 1) ustawy o ochronie (...).

Kara pieniężna

Zgodnie z art.106 ust.1 pkt.4 ustawy o ochronie (...), Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 .

Z treści przepisu wynika, iż ww. kara ma charakter fakultatywny. W związku z tym Prezes Urzędu w ramach uznania administracyjnego decyduje czy zasadne jest w danej sprawie nałożenie kary. Ustawa nie zawiera katalogu przesłanek, od których uzależniona jest decyzja o nałożeniu kary. W art. 111 ustawy o ochronie (...) jedynie wskazano, iż ustalając wysokość kary Prezes Urzędu winien wziąć pod uwagę okres, stopień oraz okoliczności uprzedniego naruszenia przepisów ustawy.

W rozpatrywanej sprawie, w punkcie I sentencji decyzji stwierdzono, że Studium Medyczne naruszyło zakaz, o którym mowa w art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie (...). Zakaz ten ma charakter bezwzględny, zatem nie istnieją przesłanki natury prawnej, które umożliwiłyby zalegalizowanie tych praktyk. Spełniona jest zatem podstawowa przesłanka warunkująca nałożenie kary pieniężnej. Prezes Urzędu uznał więc za uzasadnione w niniejszej sprawie nałożenie na przedsiębiorcę **kary pieniężnej** (po zaokrągleniu do 1 zł) w wysokości 3.761 zł (słownie trzy tysiące siedemset sześćdziesiąt jeden złotych), płatną do budżetu państwa, co stanowi **(tajemnica przedsiębiorstwa) %** przychodu Studium Medycznego za rok 2007 r. (dane wg dokumentów PIT 36L za rok 2007: karta 53), czyli **(tajemnica przedsiębiorstwa) %** kary jaka mogłaby być w tym przypadku nałożona.

Na ustalenie wysokości kary w ww. wysokości wpłynęła ocena całokształtu okoliczności sprawy dokonana w świetle art.111 ustawy o ochronie (...). Przepis ten stanowi, że przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa w art. 106-108, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczność naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Za okoliczności łagodzące uznano, iż Studium Medyczne dopuściło się naruszenia zbiorowych interesów konsumentów po raz pierwszy.

Zaś okolicznością obciążającą jest fakt, że przedsiębiorca, po wszczęciu niniejszego postępowania, faktycznie nie zaprzestał stosowania kwestionowanych zapisów umownych, nie dokonał także zmian w zawartych umowach.

Ponieważ, w świetle powyższego orzeczona kara winna również spełniać rolę represyjno-wychowawczą, a nadto pozostawać we właściwej proporcji do możliwości karanego przedsiębiorcy, ustalając wysokość kary wzięto pod uwagę zdolność płatniczą przedsiębiorcy. Przyjmując wspomniane ww. wcześniej okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie (...), jak również fakt, iż kara winna być orzekana na poziomie wystarczającym do osiągnięcia zamierzonego celu i odczuwalna dla przedsiębiorcy, ale równocześnie pozwalającym mu na

dalsze prowadzenie działalności, Prezes Urzędu postanowił nałożyć karę w wysokości 3.761 zł (po zaokrągleniu do 1 zł), co odpowiada (**tajemnica przedsiębiorstwa**) % kary maksymalnej.

W opinii Prezesa Urzędu powyższa kara spełnia zarówno funkcję prewencyjną, jak i represyjną.

Zgodnie z art. 112 ust. 1 ustawy o ochronie (...) karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie: **NBP O/O Warszawa 511010100078782231000000**.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów we Wrocławiu.

Z up. Prezesa UOKiK
Dyrektor Del. we Wrocławiu
Zbigniew Jurczyk

Otrzymuje:

Kancelaria Prawna
Iwona Kuras
Pl. Legionów 12/2
50-046 Wrocław